

UUTTA JA VANHAA

Leila Paananen

On jälleen aika luoda silmäys edellisenä vuonna ilmestyneeseen kotimaiseen science fictioniin ja fantasiaan. Myös viime vuonna suuntaus oli sama kuin aikaisemmin: kotimaisen spekulatiivisen fiktion painopiste on edelleen nuortenosastolla, mutta uutuuksien joukosta löytyi toki hyvää ja mielenkiintoista luettavaa myös aikuiseen makuun. Fiktion lisäksi ilmestyi kiihdyttävän monta scifiin ja fantasiaan liittyvää kotimaista tietoteosta.

Tuttuja nimiä

Kotimaisten uutuuskirjojen joukossa oli useita teoksia tutuilta fandom-nimiltä. Elokuussa ilmestyi STk:n puheenjohtajanakin toimineen *Anne Leinosen* novellikokoelma **Valkeita lankoja – Tarinoita toisista todellisuuksista** (WSOY).

Kokoelma sisältää yhdeksän jo aikaisemmin julkaistua novellia – joukossa on esimerkiksi sekä Porttikisan että Atoroxin voittanut novelli ”Valkeita lankoja” – sekä viisi aivan uutta ja ennen julkaisematonta tarinaa. Ne sijoittuvat moniin eri paikkoihin ja aikoihin – vierasplaneetalle, Gotlantiin, koti-Suomeen, Espanjaan.

Likeltä puolestaan ilmestyi niin ikään elokuussa *J. Pekka Mäkelän* toinen romaani **Alshain**. Romaani sijoittuu ihmisten asuttamalle Alshain-planeetalle, jonka peittää melkein kokonaan valtameri, ja joka

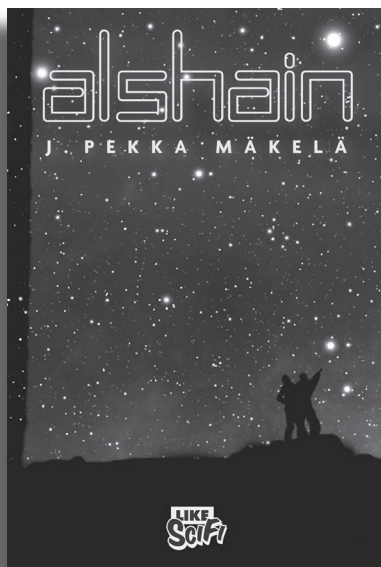
kätkee monia salaisuuksia. Romaanissa on viisi eri kertojaa: Maasta saapunut siirtolainen eli maalainen, vakavasti vammautuneen miehen morsian, erakoitunut vanha mies,

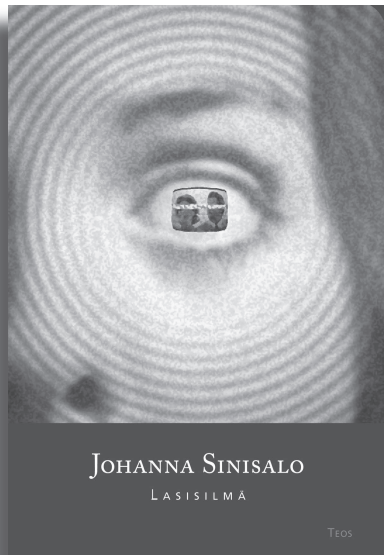
työtovereidensa murhia selvittelevä poliisi ja nuori merentutkija, ja he kaikki joutuvat kohtaamaan asioita, joita eivät ole koskaan osanneet edes kuvitella.

Pasi Ilmari Jääskeläisen romaanin **Lumikko ja yhdeksän muuta** (Atena) puolestaan kuvaillaan monitahoiseksi mysteeriromaaniksi, joka hyödyntää maagisen realismin keinoja *Mihail Bulgakovin*, *Peter Høegin* ja *Gabriel García Márquezin* hengessä.

Romaani kertoo lastenkirjailija Laura Lumikosta, jonka nimi ja Otus-sela-kirjat ovat kaikille tuttuja niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Kolmekymmentä vuotta sitten hän etsi kymmenen lahjakasta lasta koulutukseen heistä kirjailijoita, ja hän sai kokoon yhdeksän.

Vuosien odotuksen jälkeen seura saa kymmenennen jäsenensä. Käynnistyy Peli, ja seuran jäsenet joutuvat kohtaamaan menneisyyden, jonka

oli tarkoitus pysyä haudattuna. Myös Laura Lumikosta paljastuu uusia, tuntemattomia puolia.

Toinen sf/f-lehtien sivuilla uransa aloittanut kirjailija on *Juha-Pekka Koskinen*, joka julkaisi viime vuonna kolmannen romaaninsa. **Savurenkaita** on Koskisen aiempien teosten tapaan historiallinen romaani, jossa kuitenkin on mukana myös ripaus spekulatiivisuutta.

Romaani on kertomus kummallisesta Bogdanoffin tupakkatehtailijasuvusta. Sen tapahtumat käynnistyvät 1900-luvun alusta, Gustav Bogdanoffin saapuessa Hämeenlinnaan ja perustaessa sinne tupakkatehtaan. Vaikka sukupolvet vaihtuvat, tuntuu Bogdanoffien suku kantavan taakkanaan jotain synkkää ja pahaenteistä.

*Johanna Sinisalo*ltä ilmestyi syyskuussa uusi romaani **Lasisilmä** (Teos), joka sisältää kirpeää yhteiskunta-analyysia ja kritiikkiä jännityksen lomassa.

Romaanin päähenkilö Taru löytää tiensä mediamaailmaan tajuntateollisuuteen, jossa totuus ei ole pelkästään suhteellista, vaan kokonaan keksittyä. Hänestä tulee Lähiö-nimisen saippuaopperan kirjoitustiimin jäsen.

Taru astuu lumemaailmaan, jossa vallitsevat raadolliset arjen pelisäännöt, mutta jossa tuotetaan miljoonan ihmisen kollektiivista päiväunta. Onko tv-ruutu ikkuna toiseen maailmaan vai ehkä peili? Tarkkaileeko lasisilmä sittenkin meitä olohuoneidemme nurkasta niin kuin *George Orwell* ennakoii?

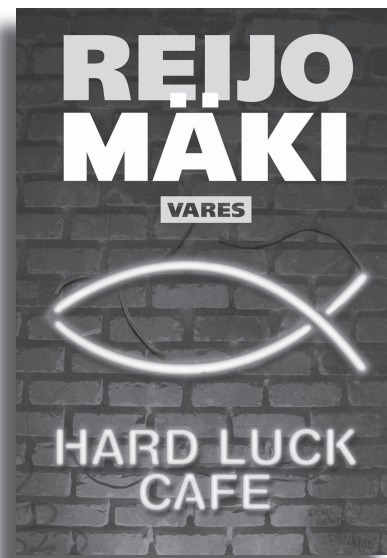
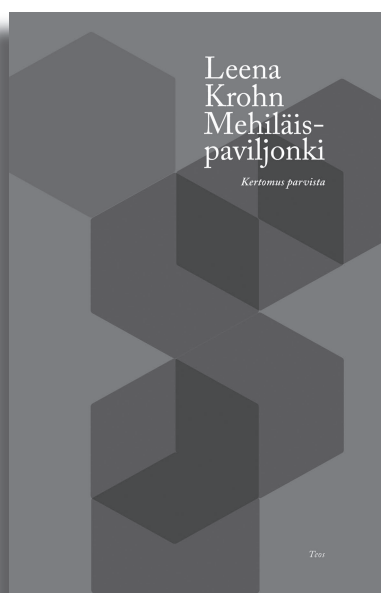
Romaani on säälimätön psykologinen trilleri, joka kuvaa tiiviin, luovan työyhteisön dynamiikkaa ja Tarun luisumista maailmaan, jossa fiktion ja faktan rajat sekoittuvat ja ennustukset alkavat toteuttaa itseään. Lasisilmän maailmassa Taru oppii, että kaikilla ihmissuhteilla on kätkeyty tarkoitus, eikä mikään välttämättä ole sitä, miltä näyttää. Kun Tarun pikusisko Aija tunkeutuu Tarun uuteen elämään, tapahtumat saavat ratkaisevan sysäyksen, eikä paluuta enää ole.

Sinisaloilta ilmestyi viime vuonna toinenkin teos, **Kätkeytyt** (Radiant Words). Kyseessä on 53-sivuinen kirjanen ja sitä voisi luonnehtia lähinnä kauhunovelliksi. "Kätkeytyt" julkaistiin ensimmäisen kerran *Me Naiset* -lehdessä kesällä 2006.

Novellin päähenkilö Anna kaipaa elämäänsä säpinää. Hän tapaa suloisien Alexin ja tutustuu uuteen, salaperäiseen harrastukseen, geokätkeytykseen. Kätkeyty vie kuitenkin Annan syvemmälle metsään kuin hän olisi koskaan arvannut.

Tuttu fandom-nimi on myös *Kimmo Lehtonen*, jonka maaliskuussa ilmestynyt **LUEMINUT** on Suomen ensimmäinen kaunokirjallinen Creative Commons -teos. Se julkaistiin CC-lisenssin alaisena jatkosarjana Babeknabelissa, ja myöhemmin koko kirjan sai ladattua netistä. Painettua versiota on mahdollisuus ostaa Lasi-palatsin Kirja kerrallaan -myymälästä ja nettikaupasta.

LUEMINUT on monitasoinen kuvaus maailmasta, jossa ihmiset,

ajatukset ja sattumat muodostavat avoimen verkoston. Romaanin päähenkilö, satunnainen kirjailija Eero Ranta ajautuu Euroopan kaakkoiselle laidalle syrjäiseen ja unohdettuun satamakaupunkiin, jota mukavuudenhalu ja välinpitämättömyys eivät ole vielä tärvelleet. Kaupunki on ottamassa suurta harppausta menneisyyden kahleista kohti vapaampaa tulevaisuutta. Hakkerit, anarkistit ja muut radikaalit vaihtoehtoliikkeet haastavat Euroopan unionin ja Eero huomaa joutuneensa keskelle tapahtumien pyörteitä.

Leena Krohnilta puolestaan ilmestyi romaani **Mehiläispaviljonki** (Teos) jossa hän pohtii todellisuuden ja kuvitellun välisiä eroja.

Mehiläispaviljonki on entinen sieullisesti sairaiden vastaanottoasema, yksi kaupungin harvoista vanhoista taloista, sekin purku-uhanalainen. Talo kerää tiilisten seinien suojiin erilaisia yhdistyksiä, parvia. Näitä ovat muun muassa Kunnallistieteen edistäjät, Honottajat, Vesijettikilpatoiminnan ystävät, Ei-inhimillisten henkilöiden seura, Kyynikot, Profeetat ja futuristit. Mehiläispaviljongissa toimivat myös Sydän & Maksa -teatteriryhmä ja Pornopuoti Hekuba.

Romaanin kertoja liittyy Vaihtuvan todellisuuden kerhoon. Hän tutustuu moniin Mehiläispaviljongissa käyviin ihmisiin, muun muassa kuulovammaiseen siivoajaan, Lahjaan, joka taistelee päivittäin epäjärjestyksestä ja entropiaa vastaan. Mutta mikä hyvänsä voi suistaa ihmisen raiteltaan ja saada hänet epäilemään yleisen ja yhtäläisen todellisuuden

pysyvyyttä. Pelkästään uuden ihmisen tapaaminen riittää "todellisuuden siirrokseen". Ihmiset alkavat muunnella ja vaihtaa todellisuuksia heti, kun he ajautuvat toistensa vaikutuspiiriin.

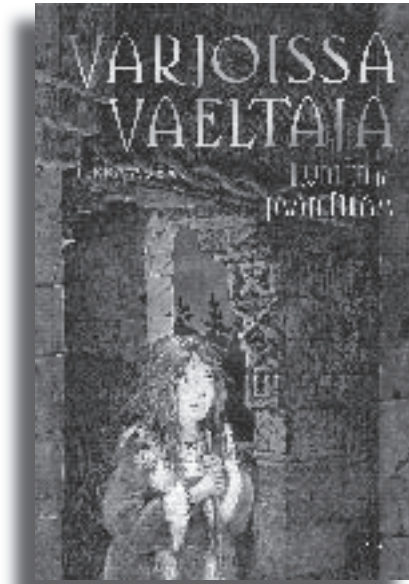
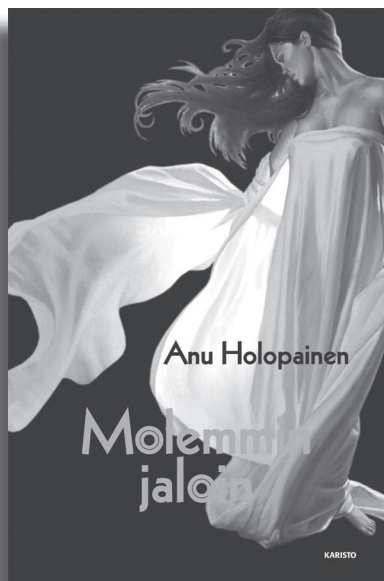
Tammikuussa 2006 myös Leena Krohnin läpimurtoteoksesta, alunperin jo vuonna 1985 ilmestyneestä **Tainaronista** ilmestyi Teoksen kustantamana 20-vuotis-juhlapainos *Inari Krohnin* kuvituksella ja kahdella uudella kirjeellä. Tainaronin englanninnois sai vastikään Yhdysvalloissa innokkaan vastaanoton ja kilpaili muun muassa World Fantasy Award -palkinnosta.

Mielenkiintoinen yllätys oli kesäkuussa ilmestynyt **Hard Luck Cafe** (Otava) jossa *Reijo Mäki* vie sankarinsa lähitulevaisuuteen.

lähäs dekkari Jussi Vares asuu yhä Turussa, joka on rapistunut pakolaisten kansoittamaksi turvattomaksi kaupungiksi, ja työskentelee drive-in-bordellin portsarina. Maailmaa kuohuttaa EU:n kansleripresidentin salamurha ja Välimeren lomakohteessa tapahtuva sieppausdraama, jonka kohteena on rikas perijätär. Vares joutuu vielä vanhoilla päivillään seikkailuun, kun vakavasti sairastunut ystävä pyytää häneltä palvelusta, josta ei voi kieltäytyä.

Nuorten spefiä

Anu Holopainen tunnetaan omailemaisena ja naisen näkökulmasta maailmaa tarkastelevana fantasiakir-

jailijana. Nyt hän tekee retken scifin alueelle pitäytyen kuitenkin tutuissa teemoissaan.

Elokuussa Karistolta ilmestynyt **Molemmat jaloin** -romaanin kertoo Liviasta, joka valikoituu lukemattomien innokkaiden hakijoiden joukosta pieneen lisääntyneiden joukkoon, joka lähetetään pohjoisesta territorista Skandinaviassa sijaitsevaan Äitikeskukseen jatkamaan sukua.

Kun keskukseen saapuvilta untuvikoilta poistetaan viettelämää ja monia tunteita rajoittava inhibiittori, hormonit alkavat jyllätä. Keskuksen ulkopuolella huhutaan liikkuvan barbaarisia saramandeja, jotka kaipaivat uutta verta näivettyvään ja sisäsiittoiseen heimoonsa.

Jos Holopainen onkin uusimmalla romaanillaan tehnyt loikan scifin alueelle, nuortenfantasian puolella nähtiin jälleen vilkas vuosi.

Ilkka Auerin (kts. Kosmoskynä 3/05) **Varjoissa vaeltaja** (Otava) on itsenäinen jatko-osa vuonna 2004 ilmestyneelle, Kuvastaja-palkitulle *Sysilouhien sukua* -romaanille. Auerin toinen romaani jatkaa edeltäjässään esitellyn Nonna-tytön sekä tämän lemmikkijääkarhun tarinaa lumen ja jään maassa.

Noridiumissa ja muissa pohjoisissa valtakunnissa liikkuu huhuja jääkarhun kanssa liikkuvasta noitalapsesta, noitavoimia keräävästä työstä, jonka Hiidenkynnen Jäänöitä Astrid on ottanut suojatikseen. Nonna, jolla on tärkeä rooli Jäänöiden seuraajana, sysilouhien perillisenä, tempautuu mukaan Noridiumissa riehuvaan val-

tataisteluun ja joutuu huimaan seikkailuun.

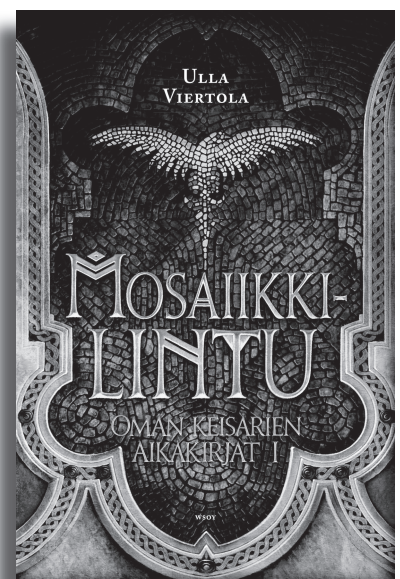
Ulla Viertolan esikoisteoksessa **Mosaiikkilintu** (WSOY) puhutaan niinkään ystävydestä ja vallanhiimosta. Oman valtakunnan keisari Adulkar III on kovin nuori. Kansa ei voi luottaa häneen hädän hetkellä, kun Omalle elintärkeä joki kuivuu ja koko valtakunta on vaarassa.

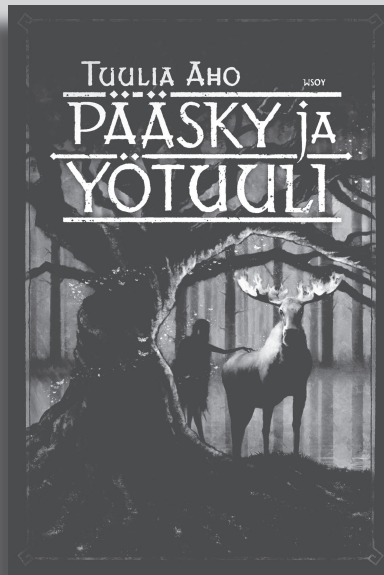
Keisarillinen unennäkö varoittaa Adulkaria vihaisista vesihengistä, ja Adulkar lähtee matkaan halki autioimaan lepyttääkseen niitä. Mutta hänen tielleen ilmaantuu pahanilmanlintuja. Oliko unennäköjen kertomus sittenkin valetta? Ja jos oli, kuinka syvällä ovat petoksen juuret?

Toinen viime vuonna esikoisteoksensa julkaissut kirjoittaja on *Jouko Pakarinen*, jonka omakustanne **Varjoja Kaksikäisten maassa** ilmestyi lokakuussa. Se aloittaa varttuneemmille nuorille suunnatun kuusiosaisen fantasiasarjan.

Shamaaniksi pyrkivä nuori Aurora on matkalla Pihkalaan setänsä kanssa, kun hän saa tietää yllättäen, että matkan todellinen tarkoitus on salattu häneltä. Aurora joutuu tietämättään keskelle vaarallista seikkailua, ja salaisuuksien paljastuttua käy ilmi, että yhdessä seitsemän muun ihmisen kanssa he ovat osa Kaksikäisten maassa riehuva muutosten myrskyä. Kahdeksan ihmisen elämä muuttuu tavalla, jota he eivät olisi voineet koskaan kuvitella.

Marraskuussa ilmestynyt *Tuulia Ahon* **Pääsky ja Yötuuli** (WSOY) sen

sijaan jatkaa *Kuikansulka*-fantasiaromaanissa alkanutta tarinaa. Kuikansulka on nyt aikuinen, ja hänen kaksoispoikansa Pääsky ja Yötuuli ovat seitsemäntoistavuotiaita.

Kuikansulka jättää poikiensa kanssa hevoskansan ja Kultaiset vuoret palatakseen synnyinseudulle Kuikkajärvelle. Matkalla Yötuuli näkee tulisarvisen hirven ja ratsastaa sen perässä Loputtomiin metsiin. Kuikansulka epäilee, että hänen poikansa on lumottu. Ainut keino saada vihje Yötuulen olinpaikasta on nähdä tämän kanssa samaa unta – ja se onnistuu ainoastaan myyttisen aikakankaan avulla.

Lukemista lapsille

Harri István Mäen lapsille suunnattu *Sihis*-sarja jatkui lokakuussa viidennellä osalla **Sihis kummitusteatte-riassa** (Tammi). Siinä maailman pienin koira Sihis ja kummitusperhe purjehtivat Sumujokea pitkin ja löytävät pieneltä kalliosaarelta kummitusteatteerin. Teatterinjohtaja marionettinukke Emerald on pulassa, sillä onnea tuova teatterilepakko Ripsu on kateissa. Ilman lepakkoa ei mistään tule mitään.

Teatterissa onkin varsinainen sekasotku. Lavastaja aavesiili Elsa, valomies marsilainen Zipzi Hehku, kapellimestari merikäärme Karoliina ja karvaolento Löyhkä ovat kauhuissaan. Ehtivätkö Sihis ja kummituslapset löytämään Ripsun ja vielä valmistamaan komedian maantierosvoista?

Tomi Kontion **Lehmä jonka kyljessä oli luukku** (Teos) kertoo kahden sisaruksen klassisen karkaa-mistarinan. Reissu ei ole pitkä, mutta se on sitäkin erikoisempi. Lapset nimittäin karkaaavat lehmän mahassa Viron ilmatilaan.

Vastineeksi kyydistä Lehmä haluaa lasten omalaatuisen tavan puhua, mutta lapset eivät halua luopua omasta outoudestaan. Ivan eli Vivan ei suostu sanomaan v:tä sanan alussa, Vanja eli Anja taas lisää kyseisen kirjaimen kaikkiin sanoihin. Vanhemmillakin on omat kummallisuutensa, ja siten luodaan kokonaan uusi maailma: hiukan absurdi ja hauska tavalla paljastava. Teksti ei aliarvioi lukijoita eikä se myöskään pyri olemaan opettavaista.

Johanna Venhon kirjoittaman Roope ja Aada -sarjan kolmannessa osassa **Okulus ja Omenamökin salaisuus** (WSOY) etsivätoimisto Okulus – Siiri, Aada ja Roope – pääsee viettämään kesälomaa Siirin äidin vuokraamalle Mansikkamökille. Saarella asuu myös kuusilapsinen Kainulaisen perhe, ja metsän keskellä Omenamökissä oleilee yksinäinen täti-ihminen Mirjami Viherrjuuri.

Mirjamin toimet ovat omiaan kuttamaan etsiväkolmikön mielikuvitusta. Tuskin on Aada saanut sapa-roitaan kiristetyksi, kun Okulus alkaa selvittää, miksi Mirjami käyskentelee öisin metsän siimeksessä.

Entä kenelle kuuluvat Mirjamin kuistilta löytyvät lastenkengät, ja kuka on se mystinen punamekko-

nen tyttö, jonka Kainulaisen perheen Miika-poika näkee vanhoihin vaatteisiin pukeutuneena keskellä kesäistä yötä?

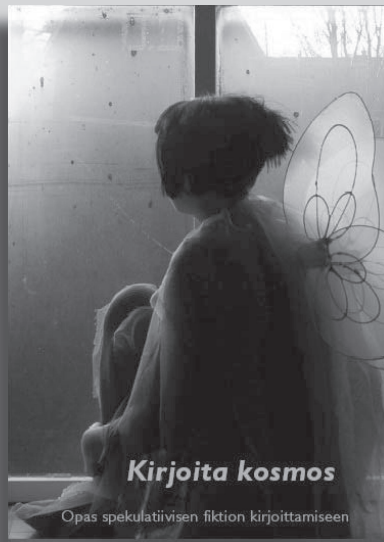
Elokuussailmestynyt **Täyttää pimeyttä Xhafoniin!** (WSOY) puolestaan on vauhdikas ja humoristinen jatko-osa *Taina Haahdin* pari vuotta sitten ilmestyneelle kirjalle *Ufo tapaus eli arvoitus nimeltä Antero*.

Pääosassa olevalla Otolla ei mene hyvin. Hänen muistinsa on alkanut pätkiä ja koulu sujua surkeasti. Lisäksi hänen paras ystävänsä Peppi on muuttamassa toiselle paikkakunnalle, eikä Tiirasilla majailleesta avaruuskaveri Anterosta ole kuulunut mitään neljään kuukauteen. Sitten Otto huomaa tähtien kirmailevan taivaalla SOS-muodostelmassa. Kuka oikein pyytää apua, keneltä ja minkä takia?

Eräänä iltana Otto ja Peppi saavat vieraita, jotka eivät olekaan ihan keitä tahansa. Xgronx ja Föf, heidän xhafonilaiset kaksoisolentonsa, ehdottavat pientä visiittiä 80 valovuoden päähän Reguluksen aurinkokuntaan. Kun Otto ja Peppi matkaavat Super-Eggh Kolmosella kohti Xhafonia, heidän tosielämän tuuraajansa herättävät koulussa hämmästyttä ja hilpeyttä tohtoritasoisilla tutkimuksillaan.

Oppaita ja spekulointia

Lopuksi vielä jokunen tietoteos, jotka liippaavat aiheiltaan spekulatiivista fiktiota ja saattavat kiinnostaa myös scifin ja fantasian lukijoita.

Kesällä ilmestyi Suomen Tieteiskirjoittajien ja Turun yliopiston tieteiskulttuurikabinetin yhteistuotanto **Kirjoita Kosmos - Opas spekulatiivisen fiktion kirjoittamiseen**. Sen kymmenen asiantuntevaa kirjoittajaa ovat kaikki fandomista tuttuja kirjoittajia, tutkijoita ja kriitikoita (muiden muassa *Sari Peltoniemi*, *Vesa Sisättö* ja *Pasi Jääskeläinen*).

Kirjassa käsitellään lukuisten esimerkkien avulla spefikirjoittamisen eri näkökohtia, muun muassa juonen ristiriitoja, kliseitä, novellitekniikkaa, ideoita, tyyliä ja kieltä. Vaikka opas on tarkoitettu nimenomaan sf/f-kirjoittajille, siitä voi ottaa oppia mihin tahansa kirjoittamiseen.

Ismo Loivamaan ja *Anne Leinosen* toimittama artikkelikokoelma **Ihmeen tuntua - Näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen** (BTJ Kirjastopalvelu) puolestaan kertoo, mitä fantasiakirjallisuudelle kuuluu Suomessa juuri nyt. Teoksessa pohditaan muun muassa Harry Potter -kirjojen suhdetta kristinuskoon, fantasian asemaa kotimaisessa kirjallisuuskentässä ja kustantamoiden valintaprosesseja.

Samalla kirjassa muistutetaan, että fantasian harrastamisella ja kirjoittamisella on Suomessa pitkät perinteet. Kotimaiset alan harrastajat ja asiantuntijat (mm. *Vesa Sisättö*, *Boris Hurtt* ja *Liisa Rantalaiho*) nostavat esille näkemyksiään ja kokemuksiaan fantasiakirjallisuudesta niin kirjailijoina, kriitikoina, tutkijoina kuin lukijoinakin.

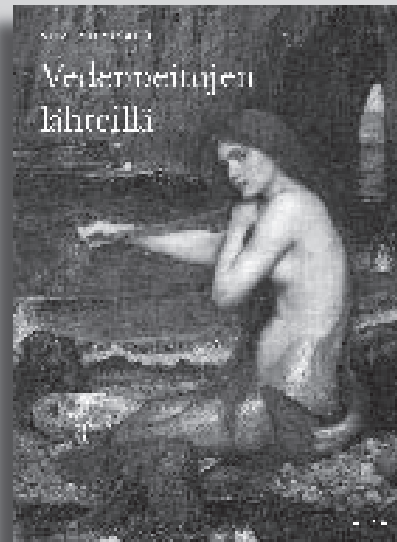
Syyskuussa ilmestynyt *Niklas Bengtssonin* **Ulkomaista lasten ja**

nuorten scifiä (BTJ Kirjastopalvelu) puolestaan pureutuu tieteiskirjojen ja niiden kirjoittajien maailmaan. Tarkastelun kohteena ovat pääasiassa vuosina 1990–2005 Suomessa julkaistut ulkomaiset lasten ja nuorten tieteiskirjat, mutta mukana on myös muutamia vanhempia teoksia. Parinkymmenen kirjailijan tuotantoa esittelevien lukujen lisäksi teoksessa luodaan paikoin poleemisenkin yleiskatsaus lasten ja nuorten tieteiskirjallisuuden julkaisu- ja käännöspolitiikkaan.

Vesa Sisätön ja *Toni Jerрманin* toimittama **Kotimaisia tieteis- ja fantasikirjailijoita** (BTJ Kirjastopalvelu) puolestaan jatkaa BTJ:n sarjaa, jossa aiemmin on esitelty muun muassa ulkomaisia tieteis-, fantasia- ja kauhukirjailijoita. Vaikka teos on edeltäjiensä tapaan suunnattu tietoteokseksi kirjastoalalla työskenteleville, on se oivaa luettavaa myös muuten genrestä kiinnostuneille.

Vesa Sisätön ansiokas, taustoittava artikkeli ja scifi-fandomin aktiivien kirjoittamat esittelyt kattavat 40 keskeistä kotimaista kirjailijaa noin sadan vuoden ajalta *Arvid Lydeckenistä Tero Niemeen* ja *Anne Salmiseen*. Kotimaisen sf/f:n kannalta teos on merkittävä päänavaus, sillä se kokoaa ensimmäisen kerran näin suuren määrän tietoa aiheesta yksien kansien sisään.

Suvi Niinison **Vedenneitojen lähteillä** (Atena) on sisarteos

vuonna 2004 ilmestyneelle *Keijukaisen lähteillä* -kirjalle. Tällä kertaa Niiniso menee vedenneitojen lähteille ja kertoo, mitä kaikkea vesien kaunottarien taakse kätkeytyy, millaisia uskomuksia ja tarinoita näistä olennoista on kerrottu.

Vesi on kiehtonut ihmistä aina, ja kautta maailman on kerrottu tarinoita veden salaperäisestä valtakunnasta ja sen asukkaista. Mutta mitä vedenneidot oikeastaan ovat, ja mistä satukirjojen sivuiltakin tutut olennot ovat saaneet hahmonsaa? Niiniso lähestyy aihettaan tunnettujen taiteilijoiden maalausten ja kuvituskuvien kautta. Teoksessa on liki sata taideteosta maailmalta ja Suomesta.

Entäs jos... Vaihtoehtoinen Suomen historia -teos sai viime vuonna jatkoa *Markku Jokisipilän* ja *Mari K. Niemen* toimittamalla kirjalla **Entäs jos... Lisää vaihtoehtoista Suomen historiaa** (Gummerus).

Ensimmäisen osan tapaan tässäkin pohditaan Suomen historian vaihtoehtoisia kehityskulkuja, eli mitä olisi voinut tapahtua jos jotkin asiat olisivat menneet toisin.

Mitä jos Suomi olisi jättäytynyt EU:n ulkopuolelle 1994? Entä jos Helsingin olympialaiset olisi järjestetty vuonna 1940 kun suursodan uhka oli poistunut Euroopasta Hitlerin kuoltua pommiattentaatissa? Mitä jos oikeistokumouksen aalto olisi pyyhkäissyt 1930-luvulla myös Suomen yli? Millaisessa yhteiskunnassa eläisimme, jos suomalaiset naiset eivät olisikaan saaneet äänioikeutta vuonna 1906? Mielienkiintoinen kirja kutkuttaa varmasti jokaisen scifistin mielikuvitusta.